

γίων (ἀναλόγως τῶν διαθεσίμων ὕλικῶν, τῆς κατὰ τόπον συνηθείας καὶ τῶν προσωπικῶν ὀρέξεων) καὶ μαγειρεύονται καρυκευόμενα διὰ πιπέρεως καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων ἐνθ' ἂν.: *Νὰ πλύνης τὰ ἄδερα, νὰ τὰ φτειάσῃς γαρδούμια* Θήρ. κ.ά. *Τὰ 'αρδούμια τὰ κάνουνε βραστά, τηγανητά, ψηστά μὲ τοὶ πατάτες...* Νάξ. ('Απύρανθ.) *Τὰ βαρδούμια 'ναι ἀξύγι κι ἄδερα τυλιμένα* Νάξ. (Φιλότη.) Συνών. γαρδούμα, κοτσίδα, πλεξούδα, τυλιχτό, χορδή. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Χίος (Καρδάμ.) β) Μεταφ., ἐν τῇ φρ. *κάνω γαρδούμια* = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι πρὸς τινὰ κατόπιν ἐριδος Νάξ. ('Απύρανθ.): *Τρέχα, 'γὰ θὰ κάμουνε 'αρδούμια οἱ θνατέρες, τσακώνομαι πάλι*. Συνών. φρ. *γίνομαι μαλλιά-κουβάρια*.

γαρδουμιάζω ἀμάρτ. 'αρδουμιάζω Νάξ. ('Απύρανθ.) βαρδουμιάζω Νάξ. (Φιλότη.) οὐαρδουμιάζω Νάξ. (Φιλότη.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι, παρ' ὃ καὶ 'αρδούμι καὶ βαρδούμι.

1) Ἐνεργ., παρασκευάζω γαρδούμια ἐκ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν σπλάγχνων σφαγέντος ζώου ἐνθ' ἂν.: 'αρδουμιάζω λέμε ὅτι νὰ κάνουμε 'αρδούμια: 'αρδούμιασέ τα δὰ μάνι-μάνι 'ιατὶ βιάζομαι, θέλω νὰ φύω 'Απύρανθ. Σφάξε το μάνι-μάνι τὸ ζῶ καὶ οὐαρδούμιασέ το νὰ φᾶμε γάενα βαρδούμι Φιλότη. 2) Μέσ. μεταφ., ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι πρὸς τινὰ 'Απύρανθ.: 'αρδουμιάζομαι πάλι, σκοτώνομαι ὅπου νὰ 'ναι θὰ φᾶμε 'αρδούμια. 'Εδίαγκα καὶ τὸ εἶδα νὰ 'αρδουμιάζομαι. β) Κόπτομαι διαμαρτυρούμενος, διαμαρτύρομαι ἐντόνως κατὰ προσαπτομένης κατηγορίας αὐτόθ.: 'αρδουμιάζεται πὼς δὲν ἔχει εἶδηση.

γαρδούμιασμα τό, ἀμάρτ. 'αρδούμιασμα Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ρ. γαρδουμιάζω.

'Η παρασκευὴ γαρδουμιῶν: *Μὲ τὸ 'αρδούμιασμα 'ίνησαν ἐτσὰ τὰ χέρια μου*.

γαρδουμιασμός ὁ, ἀμάρτ. 'αρδουμιασμός Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ρ. γαρδουμιάζω.

1) Τὸ γαρδούμιασμα, ὃ ἰδ.: 'Σ τὸ 'αρδουμιασμό πὺν θὰ τὰ 'αρδουμιάσω, θὰ πῆσω 'να, νὰ δὲ φάω. 2) Μεταφ., ἡ συμπλοκὴ μεταξὺ προσώπων ἐρίζοντων: 'αρδουμιασμός πάλι 'ίνεται εἶδὰ 'χουνε κι ὅλο 'αρδουμιασμένοι, ὅλο τσακωμένοι 'ναι;

γαρδουμολόγος ὁ, ἀμάρτ. γαρδουμολόος Πελοπν. (Κλουτσιοχ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -λόγος, περὶ ἧς βλ. Γ. Χατζιδ., 'Αθηνᾶ 22 (1910), 284.

'Ο εἰδικὸς ἢ ὁ ἀσχολούμενος ἀπλῶς εἰς τὴν παρασκευὴν γαρδουμιῶν.

γαρδουμωτός ἐπίθ. ἀμάρτ. γαρδουμωτός Πελοπν. (Κορών.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα, παρ' ὃ καὶ γαρδούνα, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ωτός.

'Ο διὰ τὴν παρασκευὴν γαρδούμας κατάλληλος (ἐπὶ ἐντέρων σφαγίου): *Μὲ τὰ γαρδουμωτὰ ἄντερα τοῦ γουρουνιοῦ κάνουνε τὴν ὀματιά (ὀματιά = αἱματιά).*

γαρδουμωσιὰ ἡ, Χίος (Βίλ.)

'Εκ τοῦ θέμ. τοῦ ἄορ. τοῦ ρ. *γαρδουμώρω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -σιὰ, ἢ ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι ἀναλογικῶς πρὸς ἄλλα οὐσ. εἰς -ωσιὰ, ὅσον ἀντερωσιὰ, γεμωσιὰ, κττ.

Τὸ σύνολον τῶν διὰ τὴν παρασκευὴν γαρδουμιῶν χρησιμοποιουμένων ἐντέρων καὶ σπλάγχνων σφαγίου.

γαρέλα ἡ, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλα.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας γάλακτος ἐν δοχείῳ σχηματιζόμενον λεπτὸν στρώμα λίπους: *Μάζεφο τὴ γαρέλα ἀπὸ τὸ γάλα, ἔναι ὅλο βούτυρο. Δὲ γάνει γαρέλα τὸ γάλα, ἔναι σὰ νερό*. Συνών. κορφή, πέτσα, τσίπα. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. Γαρέλες Μάν.

γαρζόνι τό, Ζάκ. γαρζόν' Θεσσ. γαριζόνι Ζάκ.— Δ. Δημάδ., Ζιζάν. Θεσσ. ἀγρῶν, 17.— Λεξ. Δημητρ. καριζόνι Κεφαλλ.— Χελδρ.-Μηλιερ. (Τσιτσέλη), Δημ. ὄνομ. φυτ., 225.

Πιθανῶς ἐξ Ἑνετ. *garzon, ἀντιστοίχου τοῦ Ἰταλ. cardone = εἶδος ἀκανθώδους φυτοῦ. Πβ. Boerio, Dizion. d. Dial. Venez., ἐν λ. garzo. 'Ο τύπ. γαριζόνι δι' ἀνάπτυξιν συνοδίτου φθόγγου.

Τὸ φυτὸν «ἀσπροκέφαλος», δι' ὃ ἰδ. ἀσπροκέφαλος 4 ἐνθ' ἂν. Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τύπ. Γαρζόνης Ζάκ. Καριζόνης Κεφαλλ. Πελοπν. (Μάν.) καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. 'Σ τοῦ Καριζόνη Πελοπν. (Μάν.).

γαριὰ ἡ, Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) Κάρπ. κ.ά. βαριὰ Κάρπ. 'αριὰ Κάρπ. Κάσ.

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -σιὰ. Διὰ τὸν τύπ. βαριὰ, προελθόντα διὰ τροπῆς τοῦ γ εἰς β, βλ. Χ. Παντελίδ., Φωνητ., 36/37.

'Ο ρύπος τῶν ἐνδυμάτων ἐνθ' ἂν.: *Βγάλ' του πιά αὐτὸ τοῦ ροῦχου, ἔπιασι γαριὰ* Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) *Νὰ βγάλῃς τίς βαριές τῶ ρουχῶ Κάρπ*. Συνών. γαριωμάδα, γαριωματιά, λέρα, λερωμάδα, λερωματιά. Πβ. καὶ γάρος 4. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. Γαριές Κάρπ.

γαριάζω ἄνδρ. Ἰων. (Κρήν. Μαγνησ. Σμύρν.) Κύν. Μύκ. Πελοπν. (Κορινθ. Μάν. Πάν. κ.ά.) Ρόδ. Σῦρ. Χίος — Κ. Παρορ., Κόκκιν. τράγ., 167 — Λεξ. Περιδ. Μπριγκ. Μ'Εγκυκλ. Ἐλευθερουδ. Βλαστ. 328 Πρω. Δημητρ. γαριάζου Εὐβ. ('Ακρ. Ψαχν. κ.ά.) Σκυρ. Τήν. κ.ά. γα'ρ'άζου Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) γαριάζω Σίφν. σγαριάζω Πελοπν. (Λακων.) 'αριάζω Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος ἢ γαριὰ. 'Ο τύπ. σγαριάζω διὰ προσθήκης ἀρκτικοῦ σ.

1) Μετβ., κηλιδῶν, ρυπαίνω (ἐπὶ ἐνδυμάτων κυρίως) ἐνθ' ἂν.: *Πρόσεξε μὴ μοῦ γαριάσῃς τὰ ροῦχα* Τήν. *Ἰφτεῖν' ξινουπλέν', μὰ τὰ γαριάζ'* τὰ ροῦχα αὐτόθ. *Ἀφουρμὴ τὰ 'πλυνε τὰ π'κάμ'σα, ἀλλὰ τὰ γάριασι χειρότιρα* Εὐβ. ('Ακρ.) *Τὸ γάριασε τὸ ἄσπρο μου μισοφόρι τσαὶ θέλει ξαναπλύσιμο* Ἄνδρ. *Καὶ ἀμετβ., κηλιδοῦμαι, ρυπαίνομαι (ἐπὶ ἐνδυμάτων καὶ ὑφασμάτων γενικῶς, ρυπαινομένων ἔνεκα μακρᾶς χρήσεως ἢ ἄλλης αἰτίας, ἰδιαίτερος δὲ ἔνεκα ἀτελοῦς ἢ κακῆς πλύσεως)* ἐνθ' ἂν.: *Γάριασε τὸ σεντόνι, μὲ οὐλο τὸ πλύσιμο* Ἰων. (Σμύρν.) *Ἐνα π'κάμ'σου φουρεῖ χρόνου-χρον'κῆς, γάριασι πάν' τ'* Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) *Ἀμα δὲ δὰ τριβ'ς καλὰ τὰ ροῦχα μὲ τοῦ χέρ'*

‘ς τὴν πλύσ’, γαριάς’ γι χειρότερα αὐτόθ. Τὰ ‘πλυνες μόνι-
-μόνι τὰ ρούχα τσαὶ γαριάσανε Μύκ. Γαριάκανε τὰ
ρούχα, γιὰτ’ δὲ δά ‘πλυνες καλὰ Σκῦρ. Ἀφῆσε τὰ ρούχα
δίχως νὰ τ’ ἀπλώσῃ καὶ τῆς γαριάσανε Πελοπν. (Πάν.)
Ἐγὰρ’άσαι τὰ ρούχα, δὲ δά ‘πλυνες καλὰ Πελοπν.
(Κίτ. Μάν.) Τ’ ἄσπρα ρούχα θένε βουάδα, μὲ τὴ γου-
τσόπλυση ‘αριάζουνε Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Συνών. γα-
ρίζω 1, γαριώνω, γιώνω, κασιάζω, κασώνω,
λερώνω, ρασιάζω. Μετοχ. γαριασμένος = ρυπαρός,
ἀκάθαρτος (ἐπὶ ἐνδυμάτων ἀπλύτων ἢ κακοπλυμένων)
ἐνθ’ ἄν.: Φορεῖ γαριασμένα ρούχα Κύθν. Πολὺ ‘αρια-
σμένος εἶναι ὁ σάκκος εὐτὸς Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πῆρε
ἓνα παντελόνι γιομάτο τρυπες, χιλιομπαλωμένο, γα-
ριασμένο... Κ. Παρορ., ἐνθ’ ἄν. Συνών. ἀκάθαρτος 1,
βρώμικος 1β, γαριερός 1, γιωμένος, κασια-
σμένος, λερός, λερωμένος. 2) Ἐπὶ χόρτων ἐδω-
δίμων, συντελῶ εἰς τὸ νὰ λάβουν ταῦτα χροιάν ὑποκίτρι-
νον, ἔνεκα κακοῦ ἢ ὑπερβολικοῦ βρασμοῦ Πελοπν.
(Πάν.): Τὰ γάριασες τὰ λάχανα καὶ τὰ ‘καμες γιὰ
πέταμα. Καὶ ἀμετβ., λαμβάνω χροιάν ὑποκίτρινον αὐτόθ.:
Ἐβαλε τὰ λάχανα ‘ς τὸ τσουνάλι καὶ τὰ ξέχασε γα-
ριάσανε καὶ δὲν τρώγονται. 3) Μεταφ. ἐπὶ προσώπων,
κιτρινίζω, ἐξασθενῶ Σίφν.: Μ’ αὐτὴ τὴν ἀρρώστια
ἡγάριασε.

γάριασμα τό, ἐνιαχ. γά’ρασμα Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)
‘αριασμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γαριάζω.

Ἡ ἔνεκα συνεχοῦς χρήσεως, μάλιστα δ’ ἔνεκα κακῆς
καὶ ἀτελοῦς πλύσεως, ρύπανσις τῶν ὑφασμάτων καὶ
ἐνδυμάτων πολλαχ.: Τέοντο γά’ρασμα πού ἔχουσι τὰ
ρούχα, δὲ θὰ καθαρίζουσι μὲ κρύο νερό, θέσι ζεστό νερό
μὲ σαποῦνι (θέσι = θέλουν) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Εἶχα
δ’λειά ‘ς τοῦ σπὶτ’ κ’ ἔστ’λα τὴ μ’κρὴ νὰ μ’ πλύῃ κί
μοῦ ‘καμ’ ἓνα γάριασμα ‘ς τὰ σιδόνια, πού ‘φαγα τὰ νύ-
χια μ’ νὰ τοῦ βγάλουν Τῆν. Τὸ ‘αριασμα τῷ ρουχῷ δῶνε
δε δό ‘χω ξαναθωρησμένο ‘ς ἄλλα ρούχα Νάξ. (Ἀπύ-
ρανθ.) Συνών. γαριασμός, λέρωμα.

γαριασμός ὁ, ἀμάρτ. ‘αριασμός Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γαριάζω.

Γάριασμα, ὁ ἰδ.: Εἶδα ‘αριασμός τῷ ρουχῷ εἶν’
εὐτός!

γαριβάλδι τό, Ἰων. (Ἐρυθρ.) Μακεδ. (Θεσσαλον.)
Σῦρ. γαριβάλτι Θράκ. (Σαρεκκλ.) γαριβάρδι Νάξ. (Ἀ-
πύρανθ.) γαριβάρδι Κῶς γκαριμπάλδι Ἰων. (Σμύρν.)
γαριβάλδου Μακεδ. (Κοζ.) γριβάλδου Μακεδ. (Πε-
λεκᾶν.) γαριβάνθ’ Λέσβ. (Πάμφιλ.)

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. ἐπωνύμου *Garibaldi* (ἀπὸ τοῦ χρώ-
ματος τοῦ ἐπενδύτου ἢ τοῦ πύλου τῶν Γαριβαλδινῶν).
Ὁ τύπ. γαριβάλδο κατ’ ἀναλογίαν πρὸς τὰ οὐδ. εἰς
-ο ἐπίθ. χρώματος δηλωτικά, ἐκ τούτου δὲ ὁ τύπ. γρι-
βάλδο κατ’ ἀντιμετάθεσιν (*ἀγριβάλδο) καὶ ἀφαί-
ρεσιν.

1) Τὸ κόκκινον ἀνοικτὸν χρῶμα ἀνιλίνης Θράκ. (Σα-
ρεκκλ.) Κῶς Μακεδ. (Θεσσαλον. Κοζ. Πελεκᾶν.) Σῦρ.
β) Ἡ ἐρυθρὰ μελάνη Λέσβ. (Πάμφιλ.) 2) Εἶδος γυ-
ναικείου πύλου συνηθιζομένου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος
Ἰων. (Ἐρυθρ. Σμύρν.): Ἄσμ.

Πανωφοράξ’ ἠφόρεινε καὶ μαῦρο γαριβάλδι
οὐλ’ οἱ νεκροὶ τὴν κλάφανε, ὅσ’ ἦτανε ‘ς τὸν Ἀδῆ
Ἐρυθρ.

Κορίτσια, κοπέλες, τὸν ἄντρα μου πουλῶ
γιατὶ ‘ς τὸ γκαριμπάλδι δὲ μοῦ ‘βαλε φτερό
Σμύρν. 3) Εἶδος παλαιοῦ νομίσματος Νάξ. (Ἀπύρανθ.):
Εἶχε γαὶ γαριβάρδια κ’ ἦτονε κ’ ἐκεῖν’ ἀσημένια.

γαρίδα ἡ, κοιν. σγαρίδα Χίος γαῖδα Σαμοθρ. καρίδα
Βιθυν. (Κίος) Θράκ. (Αἶν. Σαρεκκλ.) Κωνπλ. Λέρ.
Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. Προπ. (Ἀρτάκ.) Χίος — Λεξ.
Βάιγ. Βυζ. Μπριγκ. Βλαστ. 435 ἀκριδα Ἀστυπ.

Τὸ Βυζαντ. γαρίδα καὶ καρίδα, ὁ ἐκ τοῦ ἀρχ. κα-
ρίς. Ὁ τύπ. σγαρίδα διὰ προθετικοῦ σ, ὁ δὲ τύπ. ἀ-
κριδα ἐκ τοῦ καρίδα κατ’ ἀντιμετάθεσιν ἢ κατὰ παρε-
τυμολογίαν πρὸς τὸ ἀκριδα, ὁ ἰδ. (διὰ τὴν φαινομενι-
κὴν ὁμοιότητα τοῦ σώματος).

1) Τὸ μικρὸν θαλάσσιον μαλακόστρακον καρίς ἡ κοι-
νὴ (*crangon vulgaris*), τῆς οἰκογενείας τῶν καριδο-
ειδῶν (*carididae*), τῆς τάξεως τῶν δεκαπόδων (*deca-
poda*) κοιν.: Φέρε τὴν ἀπόχην νὰ πιάσουμε γαρίδες γιὰ
δόλωμα. Δῶσε μας δυὸ γαρίδες γιὰ μεζέ. Πῆρα λίγες
γαρίδες, γιὰτὶ νηστεύομε. Οἱ γαρίδες γίνονται βραστές
μὲ λαδολέμονο κοιν. || Φρ. Κόκκινος σὰν καρίδα (λίαν
κόκκινος, αἱματώδης τὴν ὄψιν) Θράκ. (Αἶν.) Πβ. τὸ
ἀρχ. «ἐρυθρότερος καρίδος ὀπτῆς» (Ἀθῆν. III, 106α).
Συνών. φρ. Κόκκινος σὰν ἀστακός-σὰ ντομάτα-
σὰν παντζάρι. Πάει μπροστὰ σὰ γαρίδα (ἐπὶ ὀκνη-
ρῶν ἢ βραδυκινήτων) Αἶγιν. Συνών. φρ. Περπατάει
σὰν τὸν κάβουρα-σὰν τὴ χελώνα. Πετᾷει σὰν
γαρίδα (ἐπὶ γυναικὸς εὐκινήτου) Κωνπλ. Ἐκαμα-
ῆγινε τὸ μάτι μου γαρίδα (ἔχω διεσταλμένους τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς ἐξ ἐντάσεως τῆς προσοχῆς, προσέχω ἐντατι-
κῶς) κοιν. Ἐγινε τὸ μάτι μου γαρίδα γιὰ ψωμί-κρέας-
φροῦτο, κττ. (στεροῦμαι τελείως ἢ σπανίως ἔχω νὰ φάγω
ψωμί-κρέας, κττ.) κοιν. Γαρίδα τὸ μάτι μου ὅλη νύχτα
(παρέμεινα ἄπνους) σύνθηθ. Οὔτε γαρίδα δὲν ὑπάρχει
(παντελὴς ἔλλειψις ἰχθύων) Ἀθῆν. κ.ά. Συνών. φρ.
Οὔτε λέπι δὲν ὑπάρχει. Δὲ μελεύει οὔτε γαρίδα
λάχανο (παντελὴς ἔλλειψις λαχανικῶν) Πελοπν. (Κίτ.
Μάν.) Συνών. φρ. Οὔτε πράσινο φύλλο δὲν ὑ-
πάρχει. Οὔτε γαρίδα νερό δὲ μελεύει (οὔτε σταγῶν
ὕδατος) Πελοπν. (Μεσσ.) Γαρίδα νερό (συνών. τῇ
προηγ.) Πελοπν. (Κυνουρ.) Στερελλ. (Κλών.) κ.ά.
(εἰς τὴν φρ. ταύτην καὶ τὰς ἐπομένους ὑπόκειται ἴσως
σημασιολογικὸς συμφυρμὸς πρὸς τὸ γαρίλα 3, ὁ ἰδ.)
Δῶσε μου νιὰ γαρίδα νερό-λάδι κττ. (ὀλίγον ὕδωρ,
ἐλαιον, κττ.) Πελοπν. (Κυνουρ.) Ἡ βρύση στέρεψε, δὲν
ἔχει γαρίδα (οὔτε σταγὸνα) Πελοπν. (Μάν.) Δὲν ἦδρα
νερό ‘ς τὴ σκούρνα νὰ πιοῦ, οὔτε γαρίδα (συνών. τῇ
προηγ.) Πελοπν. (Κίτ.) 2) Εἶδος μικροῦ ἰχθύος διαι-
τωμένου εἰς τὰ ἀβαθῆ τῶν ποταμῶν Στερελλ. (Σιβίστ.).

γαριδάς ὁ, Πελοπν. (Λαγ.)—Λεξ. Δημητρ. γαριδαῖος
Κύθηρ.

Τὸ ἀμάρτ. Βυζαντ. γαριδάς, οὐτινος ἡ ὑπαρξίς πι-
στοῦται ἐκ τοῦ γνωστοῦ Βυζαντ. ἐπωνύμου *Γαριδάς*.
Ὁ νεώτ. τύπ. γαριδαῖος κατ’ ἀναλογικὸν μετασχη-
ματισμὸν ἐκ τοῦ πληθ. γαριδαῖοι.

1) Εἶδος μικρᾶς ἀπόχης καταλλήλου διὰ τὴν ἀλιείαν
γαρίδων ἢ καὶ ἄλλων μικρῶν ἰχθύων ἐνθ’ ἄν.: Φέρε τὸ
γαριδᾶ νὰ μαζέψωμε τὴ μαρίδα Λαγ. Συνών. γαριδό-
διχτο, γαριδολόγος. 2) Ὁ ἀλιεύων ἢ πωλὼν γαρί-
δας Λεξ. Δημητρ.

γαρίδι τό, Πελοπν. (Μάν. Μανιάκ.)—Λεξ. Βάιγ.

